

POKRYTY (91) *part praet pass pf*

pokryty (88), **pokryt** (3).

o jasne.

sg m N pokryty (11). ◇ G pokryt(e)go (4). ◇ [D pokryt(e)mu.] ◇ A pokryty (3). ◇ I pokrytym (2). ◇ V pokryty (2). ◇ f N pokrytą (8), pokryt(a) (1). ◇ G pokryt(e)j (1). ◇ A pokrytą (2). ◇ I pokrytą (8). ◇ n N (praed) pokryto (3), (attrib) pokryt(e) (1). ◇ G pokryt(e)go (2). ◇ A pokryt(e) (2). ◇ [I pokrytym.] ◇ pl N m pers pokryci (4). subst pokryté (18); -é (1), -(e) (17). ◇ G pokrytych (7). ◇ D pokrytym (2). ◇ A pokryté (5); -é (1), -(e) (4). ◇ I m pokryt(e)mi (2). ◇ L pokrytych (1). ◇ V m pers pokryci (2).

Sł stp s.v. pokryć, Cn notuje, Linde XVI i XIX w.; poza tym XVIII w. s.v. pokryć.

I. W funkcji właściwej (55) :

1. Na którym coś jest: okryty, nakryty, przykryty; tectus BartBydż, Vulg, Cn; operculatus, opertus Cn [w tym: czym (16)] (18) :

Przen (9) : gory prozne zákwitnęły potrzebniemi zioły śwemi/ y zwierzętá pokryte rołkossami śwemi wołiąą wyznawáiąc dobrodzieystwá twoie. RejPs 94v.

W porównaniach (3): CzechRozm 87v; Bog nie bojąc się nic szátaná/ áni go też oszukawáiąc/ y chytrze iáko rybę wędą pokrytą chrobakiem łowiąc/ otworzyście mu zaráz po iego zdrádzie groził CzechEp 204, 204.

Wyrażenie: »zasłoną [czego] pokryty« (1): CzechRozm 87v cf Szereg.

Szereg: »pokryty i zasłoniony« (1): Ktora rzecz iż w nich była [...] prawie iáko iedną zasłoną požądliwości cielesnych/ w ich potym potomstwie/ pokryta y záłloniona: przeto [...] CzechRozm 87v.

a) Występujący w jakiejś formie, pod jakąś postacią (2) : Tákże też myłł wspaniła człowieká pocźciwego gdy będzie brudną ponurością á tępością pokryta/ thákże też szłzpetnieć y znikczemnieć musi. RejZwierc 54; CzechEp 223; [gdy ich kto podáruie stem złotych áby mu tyśiącá pożyczili: á takie podárki są pokrytą lichwą/ słowem tylko nie rzeczą od lichwy rozne. ŚmigLichwa 27].

b) Zawierający się w czyichś słowach (1) : Ale máło było ná tym/ iż się to Słowo głosem Ianowym pokryte oświádczyło y oznaymiło: słýłżećielmy o nim mogli/ áleśmy ná nie pátrzyć [...] nie mogli SkarKaz 487a.

c) O wcieleniu Chrystusa (2) : Ktemu [Chrystus] nie przyśzedł áby szátaná przez boństwo pokryte człowieczeństwem iáko wędą z ieżiorá piekielnego wyciągnął CzechEp 150.

W porównaniu (1): A oznaymiał tak/ nie boństwo iákie człowieczeństwem/ iáko wędę chrobaczkciem/ pokryte: ále człowieká prawdziwego CzechEp 204.

a. Na którym położono tkaninę (4) : Ízedł przed iey ciałem poczet ludzi zacnych/ á máry złotem pokryte były SkarŻyw 195; wnet záchorzawłzy iedną tylko kobierczyną pokryty leżąc/ oley S. dać łobie kazał. SkarŻyw 473, 141.

Przen (1) :

W porównaniu (1): A gdy to [tj. szczerosc i prawda] ielzcze będzie stálością iáko pięknym płaszczem pokryto/ iuz taki człowiek może się prawie błogosławionym zwác RejZwierc 84v.

b. Przykryty odzieżą, odziany (3) : á on [pies] ciało cále zoltáwuiać/ száty na nim [św. Piotrze] ták polzárapał/ íż iednego człónká pokrytego/ ná nim nie było. SkarŻyw 436.

Przen (2) :

Wyrażenia: »nagość pokryta« (1): gdy [Bóg] bóránimi kożufzkámi wyganiáiąc ie [Adama i Ewę] z Ráiu/ nágość ich pokrył: dał im nádzieię/ iłz ich dułzna nágość pokryta/ á fukniá niewinności [...] ftrácona/ wroćić fię im miáłá. *SkarŻyw* 262.

»płaszczem pokryty« (1): przywára/ tedy tym fláchetnym płaszczem s fławney prawdy vrobionym fnádnie závždy może być pokryta *RejZwierc* 83.

c. *Na którym naszyto inną tkaninę* (1) : Na niei [szacie] bram zlotoglowowi. sczerwonem iadwabiem fzeroki v dołu, Axamitem zielonem wzorzišto rzezanem pokrithj *WyprKr* 72.

d. *Mający coś w rodzaju dachu* (1) : Carpentum, est vehiculum panno tectum ad pompam sedentium in eo, rydvan, poklyad, pokriti vosz *BartBydg* 23b.

2. *Ukryty przed czymś wzrokiem, schowany, zamaskowany, niewidoczny [niektóre użycia bliskie funkcji przymiotnikowej]* (5) : *PaprUp* Av; niechaiżeby ye [pan poddanych] w dobre zwyczáie záprawił/ á od złych odwiódł zwłázczá od tych ktore fię znienagłá w ludzie wkradáią/ bo te fá iáko iad pokryty/ [...] gdyż ták niewidomie zábijáią ludzie *GórnDworz* Hh8v.

Przen (1) : Wegnałes nas w dół pokryty/ Włóżyłes ciężar nie zbyty Ná grzbiet náłz vpracowány *KochPs* 95.

a. *Podziemny* (1) : Táki więc przez dáchwórkę wpadłszy piorun flepy/ Wfzyłtkié gmáchy pobiega y pokryté fklepy. *KochJez* A3.

b. *Pochowany, pogrzebany* (1) :

Wyrażenie: »pokryty w trunę«: fżukác ich [pogrzebanych ciał] w ziemi duchowni/ áby ie lepiej wczćili/ poczćeli. y rzecz dziwna/ iłz ie náleżli pokryte w truny mármoru biáłego *SkarŻyw* 487.

3. *Skrywany przed wiadomością innych, zatajony, trzymany w tajemnicy, tajemny [niektóre użycia bliskie funkcji przymiotnikowej]* (23) : A ty moy pánie iednák pokrytą opátrznostíá twoią/ ze złołci mych raczyłz mnie wyrwác *RejPs* 46v; A iż onych nyewyernikow hárdé myfli pokrythe/ Nye mogą w namnyeyłzym káłku być przed tobą zákryte. *LubPs* R4v; *RejAp* 112v; Podźmyłz zás do owce/ do gołębiá/ thám fzczyrą á proštą widzimy niewinność: á w Lifzcze/ w wilku złość pokrytą. *GórnDworz* Ll5; *RejPos* 29v, 30v.

pokryty czym (2): Iákoż te głupie poštępki częłtokroć bywáią czymśi pokrite/ iłz ich ten fá nie obaczy/ kogo vwiodą *GórnDworz* I4; *CzechRozm* 159.

W przeciwstawieniu: »być pokryte ... na jasniá wyniść« (1): Zá czym on nieboraczek zniewolony miłostíá/ muśi ták wiele czynić/ thák znácznie popiłowác fię s fwoią chęciá/ iż ono/ co zbytnie pokryte być miáło/ ná iáłniá wynidzie. *GórnDworz* Dd3v.

Wyrażenia: »łęcz pokryta« (1): Trzebá mądremu przeštzygawác fłowá/ Gdzie łęcz pokryta gdzie prawdziwa mowá. *RejZwierc* 216v.

»pokryta obłuda« (1): Bo poniewáz fię tákich rzeczy przeciw ofobie twéy [*Turczyn*] waży/ które vpadek y zginienié królestwu temu przynofzá/ któż tákowi ieft/ któryby to wálzē przymiérze rádniey przymiérzem názwác miáł/ niżeli pokrytą obłudą *OrzJan* 113.

»tajemnice pokryte« [szyk 2:1] (3): *RejPs* 206v; iż łam wykładacz tych táiemnic pokrytych Duchá łwego łwiętego powiedáć raczy/ iż łie tho dzieie dla wiernych y niewiernych. *RejAp* 128v; *RejZwierc* 95.

a. *Wyrażony nie wprost, metaforycznie, symbolicznie* (4) : iż też s thákiem pokrytemi ludźmi [Pan] nie chce mieć iedno pokryte łpráwy łwoie. Iáko y s thym Nykodemem nie mowił iedno w przypowiełciach *RejPos* 152.

pokryt czym (1): iż co łie kolwiek dzyáło w łtárym zakonie/ to łie włzytko dzyáło dziwná łpráwá Páńłká/ á było to pokryto figurámi/ iż łie to włzytko wypełnić miáło/ ácz innym kłtałtem *RejPos* 34.

Wyrażenie: »pokryte tajemnice« [szyk 1:1] (2): A tym ktorzy v łiebye powáżyli łwięte Bołtwo iego/ [...] obiecał dáń Duchá łwego łwiętego: ták iż nieomylnie zázwdy mieli wyrozumieć táiemnice pokryte/ przypowiełci/ y włzytki łpráwy iego. *RejPos* 191v, 191v.

b. *Zawarty, utajony w tełłcie* (2) : rzadko łie to ma trefić/ áby [człowiek, który sam nie pisał] mogli dołkonále poznáć/ vmyłł/ praczá/ rozum tego kto piáł [...] y obaczyć the kuńłzty/ ktore w łtárych Authorzech częłto bywáią pokryte. *GórnDworz* G6; Iełt y to trefne rzeczeńie/ ktore ma w łobie pokryty łmiech *GórnDworz* R6.

c. *Który należy odgadnąć* (1) :

Wyrażenie: »gadki pokryte« = *zagadki*: Skoro téz łiów odpráwiemy/ Komin w koło obłiędziemy. Tám iuż piełni rozmáité/ Tám będą gadki pokrité *KochPieł* 70.

d. *O człowieku: trzymający coś w tajemnicy, nie zdradzający się z czymś* (2) :

Wyrażenie: »w sądziach pokryty« (1): my ták głupiemi/ Ráczéy zołtańmy niewybádanémi: Niż mamy włtrzáłác páńłkami dekrety: Pan łpráwiedliwy/ w łádziéłch łwych pokryty. *GosłCast* 70.

Szereg: »i jawny, i pokryty« (1): Ażá też y łam Pan Chriłtus nie miał ná łię wiele y iáwnych y pokrytych nieprzyációł y przełłádownikow? *CzechEp* 17.

4. *Wybaczony, odpuszczony* (9) :

pokryt czym (1): Tedy y to drugie cochmy powinni bliźniemu łwemu/ iefliby w czym wykroczyło człowieczeńłtwo náłze/ tym pokryto będzie/ á będzie ogárniono tym łwięty młłofierdziem iego. *RejPos* 84v.

Wyrażenie: »grzech(y) (jest, są) pokryty(-e)« = *tecta sunt peccata Vulg* [szyk 5:3] (8): Szczęłliwy ten ktoremu wylłtepek iefł odpulłczony/ ktorego grzech iefł pokryty. *CzechRozm* 116, 116, 207; Nie ták rozumiey co powiedział/ grzechy pokryte łá: iákoby tám iefłzce były y żyły: ále iż ich Bog wiécey nie widzi/ áni karze/ áni pomni. *WujNT* 537, *Rom* 4/7, s. 537 [3 r.].

Szeregi: »odpuszczony i pokryty« (1): Nie mowi żeby ten był łzczęłliwy ktoryby nie grzełzył/ ále ktoremu iáko grzełznikowi grzechy odpulłczone/ y pokryte [...] bywáią. *CzechRozm* 116.

»pokryty, zgłádzony« (1): Ktorych práwi [łw. Augustyn]/ pokryte łá grzechy: to iefł/ ktorych grzechow Bog wiécey nie pámiéta: pokryte łá/ zgłádzone łá. *WujNT* 537.

II. *W funkcji przymiotnika: Obludny, fałszywy, kłamlivy, podłtepnny; impius PolAnt; bilinguis, duplex, insincerus, personatus, sub persona vivens Cn* (36) :

a. *O człowieku* (21) : Bo łłuchay co tu Pan tym pokrytym kułcielom łwoim powiedáć raczy *RejPos* 252; [WerReguła 7].

W przeciwstawieniach: »(wiernie) pokutujący (2), wierny ... pokryty« (3): Drugie wyobrażenia/ yako mają być rozeznani ludzie pokryci od wyernie pokuthuiących *LubPs H3v marg; BibRadz Iob 13 arg, Is 1 arg.*

Wyrażenia: »pokryty(-ci) człowiek, ludzie« = *hypocrita Vulg, PolAnt, Cn; (homo) impius PolAnt [szyk 13:5] (9:9); LubPs H3v marg; Ale pobaczywłfy Iefus obłudność ich/ rzekł im: Czemu mie kuliście pokryci ludzie? Leop Matth 22/18, Iob 8/13, Is 9/17; Bo iż Kain był człowiek pokrythy/ tylko zwierzchnie Bogu ofiarę czynił/ á nie wewnątrznie w duchu BibRadz I 3a marg; A gdy pościecie nie bądźcie iako pokryci ludzie smęthney twarzy: Abowiem oni twarzy swoie odmienią aby się ludziom zdało iż polzczą BibRadz Matth 6/16, Iob 13 arg, 16, 20/5, 34/30, Is 1 arg (10); RejPos 152, 170, 250; Bo nie ma przyść przed obliczność Bołką [...] żaden obłudny człowiek: y nadzieią pokrytego człowieka zginie. LatHar 136; [WerReguła 7].*

[»pokryty faryzeusz«: [Chrystus] iawnie ná on czas połromocił ono omylnie á flepe o tym rozumienie [...] onych pokrytych Fárizeufzow *WergerRej D3.*]

»obłudnik pokryty« (1): Bo łzkárada rzecz ieft/ y obłudnikiem pokrytym táki ieft/ ktory łam złym będąc drugiego karze. *SkarKaz 279b.*

Szereg: »pokryty i złościwy« (1): Y będą y ci ktorzy vbłogolławią lud ten zwodząc/ y ci ktorzy bywaią vbłogolławieni/ łtrączeni ná duł. [...] bo każdy pokrytym człowiekiem ieft y złoścíwym [*hypocrita est et nequam*] *Leop Is 9/17.*

a. *W funkcji rzeczownika (1):* Baczmłz tu naprzod s tey náuki Páná náłzego/ iż on s pokrytemi/ á s thymi ktorzy nie dowierzą iemu/ y dziś y zówždy/ też pokrycie mowi *RejPos [154].*

b. *O postępowaniu (15):* *GórnDworz Kkv;* Bo káždy łnádnie obaczy pochlełstwo twoie/ á ony pokryte pokłony twoie/ iż ich, nie czyniłz s łercá á s práwey myłli *RejPos 243;* A tak nie dofyćci tylko ná tym/ iż kto łam łpokoiem łiedzi [...] ále rádá iego/ na mowy iego/ połtepkki pokryte iego/ nierowno wíełtze rofterki/ wíełtze łkłopoty/ vmnożyć mogą miedzy wiernymi Pánłkami *RejPos 266, 314, 339v; BiałKat 216; PaprPan Ff; Calep 982a; [Józef] vmysłnie vczynił/ By mię łwiatu vkazał/ do łudzi obwinił. Swoię łtałóść pokrytą górá wynalzáiac GosłCast 61.*

W połączeniu szeregowym (1): gdyż łą dziwne. chytre/ á pokryte łprawy iego [*szatana*] okołó człowieka nędznego. *RejPos 116.*

W porównaniu (1): Pokryte łłowá by w Roży żagáwká *RejZwierc 216.*

Wyrażenia: »chytróść pokryta« (2): *BibRadz I 186a marg; [Bóg] Od chytróści pokrytych/ łwiátá złołnego/ y łudzi łalżywyłch/ [...] Obron dodawa. GrabowSet V2.*

»chytrze pokryty« (1): Abowiem łerce włpaniłe [...]/ gdy łie w nim poważnie okaże/ á iż nadobnemi cnothámi będzie ozdobiono/ iuż ieft wielki znák iż tám nie máłz nic ponurego áni chytrze pokrytego *RejZwierc 104.*

Szeregi: [»obłudny albo pokryty«: iż káždy człowiek/ ktory łłáchetnym łercem/ [...] nie obłudnym/ áłbo pokrythym/ będzie chćiał weyźrzyć/ á przeczytác tę łuccesłią [...] będzie mogł rozeznác/ y olądzić/ ktorzy łą prawđziwi łynowie wiernego kołciołá krzełciánłskiego *RodzajLutera B2.*]

»tajemny a pokryty« (1): miły pánie [...] zákriy mię wpochronki swoie/ áby mi nic niefkodzyły táiemne á pokryte rády ich [*przeciwników*]. *RejPs* 92v.

Synonimy: **I.1.b.** *obleczony, odziany, ogarniony, przyobleczony, ubrany, uszacony*; **2.** *niewidoczny, schowany*; **a.** *podziemny*; **b.** *pochowany, pogrzebiony*; **3.** *zamilczany, zatajony*; **4.** *odpuszczony*; **II.** *chytry, dwoisty, fałszywy, kłamliwy, licemiernicki, łżywy, obłudny, omylny, sztuczny.*

Cf **NIEPOKRYTY, POKRYĆ, [POKRYĆKI]**

LWil